

ایرانی در پایان سخنان خود از ترجمه کتاب ضیافت به عربی و انگلیسی خبر داد و ابراز امیدواری کرد که مرکز پژوهشی میراث مکتوب نیز بتواند ترجمه فارسی این اثر را در سلسله متن‌شناسی خود منتشر کند.

سپس دکتر سید سلمان (قهرمان) صفوی — که مدیریت جلسه را نیز به عهده داشت — به ایراد سخن پرداخت. موضوع سخنرانی وی روشهای جدید در تفسیر متن بود. او روشهای تفسیر متن را به چهار دسته معاشناختی، ساختارگرایانه، تأویل‌گرایانه، و شیوه ترکیبی تقسیم کرد و با تأکید بر اینکه سنت تفسیر متن در حوزه‌های دینی ما سابقه‌ای دراز و پرثمر داشته است، یادآور شد که روشهای جدید تفسیر متن را می‌توان در امتداد و تکمیل سنتهای اصیل گذشته نزد مسلمانان به کار گرفت.

صفوی گفت: در شیوه معاشناختی، با کشف مفهوم و معنی اصطلاحات کلیدی متن و تحلیل آنها در یک شبکه منسجم و در ارتباط متقابل آنها با یکدیگر، متن تحلیل می‌شود. توشیهیکو ایزوتسو در کتابهای خدا و انسان در قرآن و مفاهیم اخلاقی در قرآن مجید با این رویکرد به تحلیل متن قرآن پرداخته است. در شیوه ساختارگرایانه، با توجه به ساختار متن — که من آن

هفتادویکمین نشست از سلسله نشستهای مرکز پژوهشی میراث مکتوب به بررسی و نقد کتاب ضیافت: خوانشی از سوره مائده (Le Festin: Une lecture de la sourate al-'Māida) اختصاص داشت. این کتاب را دکتر میشل کوپرس به زبان فرانسوی نوشته و منتشر کرده و در آن به تحلیل ساختار سوره مائده بر اساس بلاغت سامی پرداخته است. کوپرس محقق بلژیکی و روحانی مسیحی است که سالها پیش از دانشگاه تهران به اخذ دکترای زبان و ادبیات فارسی نائل آمده است و اینک در مصر اقامت دارد.

کتاب کوپرس، در شانزدهمین دوره جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران برگزیده شده است. در آغاز نشست، اکبر ایرانی، رئیس مرکز پژوهشی میراث مکتوب، طی سخنانی با خیرمقدم به دکتر کوپرس، به نظرات مفسران مسلمان در باب نظم قرآن از قدیم‌ترین ایام تا دوره معاصر اشاره کرد. وی با ابراز خشنودی از اینکه یک روحانی مسیحی به تألیف کتابی در باب نظم در قرآن پرداخته، بر توجه و اهتمام هرچه بیشتر محققان و اندیشمندان ادیان ابراهیمی (یهودیت، مسیحیت، اسلام) به گفتگوی میان ادیان تأکید کرد.

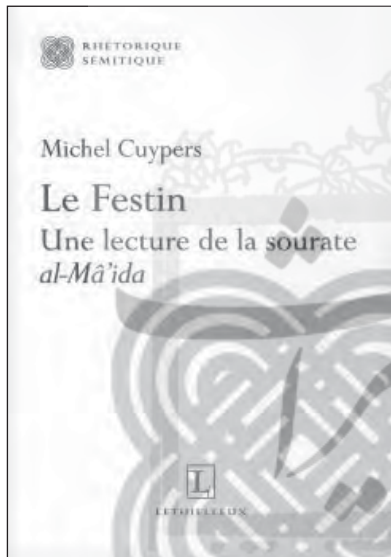

را نقشه راه متن می‌نامم — به تحلیل متن می‌پردازیم و روابط میان بخشهای مختلف یک متن را با بهره از قواعد پارالیسیسم و انعکاس متقاطع و تقسیم متن به واحدهای معنایی مختلف کشف می‌کنیم.

صفوی از کتاب ضیافت کویپرس و کتاب خود با نام ساختار معنایی مثنوی معنوی (که ترجمه فارسی آن از سوی مرکز پژوهشی میراث مکتوب در دست نشر است) به عنوان آثاری یاد کرد که با این شیوه به تفسیر و تحلیل متن پرداخته‌اند. او افزود: شیوه سوم که تأویل‌گرایانه است در سنت ما سابقه‌ای دراز دارد، اما در قرن اخیر نظرات جدیدی از سوی دیلتای و شلایرماخر و در ادامه هایدگر، ارائه شده است.

محققان کتاب مقدس به کشف پارالیسیسم و انعکاس متقاطع در مزامیر پرداخت. بعدها دیگران این کار را بر روی دیگر بخشهای عهد عتیق و عهد جدید پی‌گرفتند و به همین نتایج رسیدند. من کوشیدم که آن شیوه از تحلیل را بر روی قرآن پیاده کنم تا ببینم که آیا این شیوه درباره قرآن هم نتیجه می‌دهد یا نه؟ با اعمال این روش بر روی قرآن، دریافتم که قرآن نیز دارای همین نظم بر اساس پارالیسیسم و انعکاس متقاطع و ساختار حلقوی است.

کویپرس گفت: منظور من از بلاغت سامی همین ساختار حلقوی، انعکاس متقاطع و پارالیسیسم است که هم تورات (عهد عتیق) و هم انجیل (عهد جدید) هم قرآن از آن سود برده‌اند، و چون این هر سه متن از متون سامی هستند، بنابراین من روش ساختاری آنها را بلاغت سامی نامیدم.

به گفته صفوی، در شیوه چهارم، ترکیبی از سه شیوه گذشته در تحلیل و تفسیر متن به کار گرفته می‌شود. او در ادامه با اشاره به برخی نظریه‌های معاصر در تفسیر متن گفت: هرچند نظرات مفسر همیشه با نظر مؤلف متن مطابق نمی‌افتد، اما در تفسیر متنی مانند قرآن که کلامی مقدس و الهی است همه کوشش ما باید صرف رسیدن به نیت مؤلف متن که همان خداوند است شود. فهم ما از قرآن عصری و زمانمند و مکانمند است، اما مفاهیم قرآنی ابدی و همیشگی است؛ به عبارت دیگر، فهم ما از قرآن به قدر درک ماست، اما باید کوشید تا هرچه بیشتر به معنای قرآن نزدیک شد.

سخنران دوم، دکتر کویپرس بود. او گفت: من از طریق پژوهشهای محققان کتاب مقدس به تحلیل ساختارگرایانه متون علاقه‌مند شدم. این شیوه از تحلیل متن، دقیقاً از میانه قرن نوزدهم آغاز شد که یکی از

او در عین حال تأکید کرد: همین ساختار بلاغی را در ایلیاد و ادیسه هومر و بسیاری از متون کهن دیگر نیز می‌توان دید و من اخیراً همین ساختار را در یک قطعه متن سه‌پاره از مصر باستان نیز کشف کردم.

کویپرس در پایان سخنان خود، به بررسی ساختار چند سوره کوتاه قرآنی و تحلیل ساختار کلی سوره یوسف پرداخت.

این نشست با پرسشهای برخی از حاضران و پاسخهای سخنرانان پایان پذیرفت.

